

3. Сергеев Н. К. Педагогічна освіта: пошук інноваційної моделі. *Педагогіка*. 2010. № 5. С. 66–73.

4. Сучасні підходи до методичної підготовки майбутніх учителів географії / Наталія Грицай. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету.

5. Демура І. Сутність професійних компетентностей. *Гуманізація навчально-виховного процесу* : збірник наукових праць. Вип. XXXVIII / заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов'янськ : Видавництво центр СДПУ, 2007. С. 64–71.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-6>

РЕВІЗІЯ ПОНЯТТЯ «МІМІЧНИЙ МЕТОД» НАВЧАННЯ ГЛУХИХ

Замша А. В.

*кандидат психологічних наук,
викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
м. Київ, Україна*

Для сурдопедагогіки від початку її виокремлення в самостійну галузь науки та практики ключовою проблемою було і досі залишається мовне питання. Насамперед йдеться про мову як засіб навчання глухих.

Аналізуючи україномовні сурдопедагогічні джерела, маємо підстави констатувати, що вже усталеною стала така класифікація методів навчання глухих як:

- усний метод навчання;
- мімічний метод навчання;
- білінгвальний метод навчання.

Усний метод навчання глухих передбачає використання в якості засобу навчання глухих лише словесної мови, переважно усного її різновиду мовлення. Мімічний метод передбачає використання жестової мови. Білінгвальний метод навчання передбачає використання двох мов (словесної та жестової) як засобів навчання глухих [5].

Цікавим є те, що в англомовних джерелах термін «усний метод» означається як «оралізм», в той час як «мімічний метод» йменується як «мануалізм» [3].

Так поняття «оралізм» походить з латини від слова «*orā*», тобто «рот», відповідно усне мовлення як засіб навчання та «оралізм» дійсно можна вживати в якості тотожних понять. Натомість зв'язок між поняттям «мімічний» та «мануальний» не є таким однозначним. Бо слово «мімічний» походить з грецької мови від слова «*μιμῆσις*», що означає «наслідувати/мавпувати/імітувати», а слово «міміка» вживається на позначення рухів м'язів обличчя для вираження емоцій людини. Поряд із цим слово «мануальний» походить від латинського слова «*manūalis*», що означає «ручний». Відповідно слова «мімічний» та «мануальний» не є тотожним, а вказують на абсолютно різні способи комунікації, у випадку слова «мімічний» спосіб передаванні інформації передбачає рухи м'язів обличчя, а у випадку поняття «мануальний» спосіб передавання інформації ґрунтується на рухах руки або рук.

З огляду на цю невідповідність понять варто проаналізувати як саме необхідно коректно позначати метод навчання глухих, який в українськомовних джерелах зазвичай позначається як «мімічний метод».

Основоположником цього методу вважається Шарль Мішель де Л'Епе. Цікаво, що у працях де Л'Епе таке поняття як «міміка» чи «мімічний метод» не використовується взагалі. Натомість застосовуються такі поняття як «*signes méthodiques*» (методичні знаки/жести) та «*la langue des signes*» (мова жестів/знаків), яка за визначенням де Л'Епе є «*langue naturelle*» (природною мовою), тобто мовою яка сформувалася еволюційно в процесі спілкування глухих між собою і яку де Л'Епе вивчав від глухих [4]. Поряд із цим «методичні знаки/жести» є штучними, які де Л'Епе винайшов для того, щоб позначати ті елементи словесної мови, які не мають еквівалентів у природній жестовій мові глухих, й відповідно їх застосовувати під час навчання глухих граматики словесної мови. Зокрема йдеться про такі мовні елементи як артикль, закінчення, прийменники тощо. Послідовники де Л'Епе, абат Сікар або Р.-А. Бебіан також не застосовували поняття «міміка», а використовували поняття «жестова мова» та «методичні знаки».

Звідси висновується, що поняття «жестовий метод» може застосовуватися лише щодо використання жестової мови як мови навчання. Поряд із цим існування різноманітних штучних систем ручної комунікації, наприклад, т.зв. методичних знаків, або калькованого жестового мовлення чи дактилювання не може бути співвіднесене із поняттям «жестовий метод навчання». Відтак для охоплення усіх форм і різновидів ручних засобів комунікації з глухим учнем, у тому числі й природного жестового мовлення та штучних способів ручної

комунікації маємо використовувати поняття «*мануальний метод навчання глухих*».

Важливо також підкреслити, що використання поняття «мімічний метод навчання» замість «мануального методу навчання» не є ординарною помилкою перекладу, що колись сталася суто випадково. Причиною цього стала маніпуляція і свідомо підміна понять, що мала місце у XIX ст. [1]. Зокрема це чітко прослідковується при проведенні II Міланського конгресу з освіти глухих у 1880 році. Бо організаторами конгресу були товариства та фахівці, які були прибічниками усного методу («*la methode orale*»), а конгрес організовувався з метою забанити «мануальні методи навчання глухих», адже ці методи мають під собою абсолютно різне підґрунтя і фактично впродовж вже століття конкурували між собою. Відповідно в резолюції конгресу і в обговореннях його учасників звучало поняття «*la mimique*» («міміка»), а не «мануальний метод навчання» чи «жестова мова». «Міміка» в такий спосіб не сприймалася як мова, з чим неможливо не погодитися. Відтак відбулася підміна понять, бо поняття «жестова мова» в науковому дискурсі було замінено на поняття «міміка», яка, як цілком слушно наполягали учасники конгресу, не може конкурувати з усним мовленням словесної мови і бути ефективним методом навчання глухих [2].

Відлуння цієї маніпуляції досі спостерігається у вітчизняних наукових джерелах та нормативно-правових актах. Особливо це помітно, коли замість поняття «жестова мова» використовується поняття «міміко-жестикуляторне мовлення», «міміко-жестове мовлення» тощо або твердження про те, що «мова жестів» є менш ефективним засобом комунікації для глухих поряд зі словесною мовою, коли насамперед йдеться про її усний різновид мовлення.

Однак критичне осмислення проблеми засвідчує необхідність відходу від використання поняття «мімічний метод» як такого, що є видуманим не творцями-розробниками засад мануального методу навчання глухих, а навпаки прихильниками опозиційного їм усного методу навчання глухих.

Література:

1. Адамюк Н. Б., Дробот О. А., Замша А. В. Технології білінгвального навчання глухих та слабкочуючих : навчально-методичний посібник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 377 с.
2. La Rochelle E. Le Congrès de Milan Pour L'Amélioration du Sort def Sourds-Muets: Rapport adressé à M. Eugène Pereire. Paris, 1880.
3. Legent F. Le tricentenaire de la naissance de l'abbé de l'Épée. *La Lettre d'ORL et de chirurgie cervico-faciale*. 2012. № 330. P. 4–6.

4. L'Épée Ch.-M. de, Bebian R. A. A. L'art d'enseigner à parler aux sourds-muets de naissance. Paris, 1820.

5. Zamsha A. Milan International Congress on the Education of the Deaf: myths reflections to optimize the training of teachers for the deaf. *Scientific and pedagogical internship "Problems and strategies for the development of pedagogical and psychological education in Ukraine and EU countries": Internship proceedings (December 19 – January 29, 2023, Riga, the Republic of Latvia)*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 29–33.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-7>

**ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НУШ ЯК ПЛАТФОРМА
ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Зюба Д. С.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 013 Початкова освіта
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна*

Лесковець О. Р.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 013 Початкова освіта
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна*

Науковий керівник: Якименко С. І.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна*

Зміни, які сьогодні відбуваються в суспільно-політичному житті української держави, впливають на процес виховання молодого покоління й вимагають відтворення духовного потенціалу здобувачів початкової освіти.